

KUUSALU VALLA NOORSOOTÖÖ ARENGUKAVA 2014 – 2020

Sisukord

Sisukord	2
Mõisted	3
Sissejuhatus	5
1. Hetkeolukorra ülevaade	6
1.1. Valla asukoht ja demograafiline kirjeldus	6
1.2. Kuusalu valla noorsootöö olukord ja arenguvõimalused	6
1.2.1. Noorsootöö Kuusalu vallas	6
1.2.2. Noorsootööd toetavad investeeringud valla eelarvest	8
1.2.3. Noorsootöö valdkondade hetkeseis Kuusalu vallas	8
1.2.4. Noorsootöö SWOT ja PESTLE analüüs ning võimalikud riskitegurid	10
2. Kuusalu valla noorsootöö visioon, missioon ja põhiprintsiibid	15
2.1. Visioon	15
2.2. Missioon	15
2.3. Põhiprintsiibid	15
3. Noorsootöö strateegilised eesmärgid	16
4. Kuusalu valla noorsootöö arengukava tegevuskava	18
5. Arengukava rakendamine	21
Kasutatud materjalid	22
Lisad	23
Lisa 1. Arengukava väljatöötamisel osalenute nimekiri	23
Lisa 2. Noorsootööd reguleerivad dokumendid	24
Lisa 3. Kuusalu valla noorsootöö tegevuskava maksumus	28
Lisa 4. Kuusalu valla noorsootöö sisehindamise kokkuvõte	30
Lisa 5. Kuusalu valla välishindamisraporti kokkuvõte	31

Mõisted

Arengukava – strateegilisel planeerimisel arengustrateegiast lähtuv lähemate eesmärkide saavutamist kavandav dokument. Arengukava võib käsitleda kui tegevusplaani ning see on aluseks eelarve koostamisel.

Erinoorsootöö – riskioludes elavatele või probleemkäitumisega noortele arengueelduste loomine noorte võimete/oskuste aktiveerimise ning motivatsiooni suurendamise kaudu läbi igapäevase noorsootöö.

Erivajadus – kõik see, mis tingib vajaduse muuta ja kohandada keskkonda ja tegevusi, et tagada noorele maksimaalsed võimalused arenguks. Koolieelses eas avalduvaid erivajadusi nimetatakse ka arengulisteks. Koolijärgsed probleemid aga avalduvad sageli toimetulekupiirangutena, hoolekandes eristatakse kehalisi ja psüühilisi erivajadusi.

Missioon – sõnastatud noorsootöö eksisteerimise mõte ja olemuslik eesmärk

Noor – vastavalt noorsootöö seadusele 7 – 26 - aastane isik

Noorsootöö – tingimuste loomine noore isiksuse mitmekülgsaks arenguks, mis võimaldab noortel vaba tahte alusel perekonna-, tasemeharidus- ja tööväliselt tegutseda

Noorsootööasutus – Haridus- ja Teadusministeeriumi hallatav riigiasutus, valla või linna ametiasutus, valla või linna ametiasutuse hallatav asutus, eraõiguslik juriidiline isik või eraõigusliku juriidilise isiku ettevõtte, mille põhitegevuseks on noorsootöö korraldamine

Noorsootöö hindamine – süsteemne valdkonna analüüs. Siinses kontekstis on noorsootöö kvaliteedi hindamismudel töövahendiks kohaliku omavalitsusele, mille abil saab kaardistada noorsootöö tugevusi ja arendamist vajavaid valdkondi, tulemuste põhjal planeerida edasist arengut ning jälgida edusamme. Selle hindamismudeli on välja töötanud Eesti Noorsootöö Keskus (ENTK) koostöös Ernst & Young Baltic ASiga ning noortevaldkonna partnerite abiga 2010. aastal

Noorsootöö valdkond – oma ulatuse, tegevuste ja meetodite mitmekesisuse poolest on noorsootöö tinglikult jaotatud valdkondadesse selleks, et lihtsustada noorsootöö korraldust ning võimaldada võrdlusvõimalused korralduse hindamiseks. 2014. aastani on valdkonnad jaotatud järgnevalt: erinoorsootöö; noorte huviharidus ja huvitegevus; noorte teavitamine ja nõustamine; noorte tervistav ja arendav puhkus; noorte töökasvatus; rahvusvaheline noorsootöö; noorsoo – uuringud; noorsootööalane koolitus; noorte osalus

Noortepoliitika – ühtne lähenemine kõikides noore elu puudutavates valdkondades noortele suunatud tegevuste põhimõtetele. Peamised noortepoliitika toimealad ehk valdkonnad, kus tehakse noortele suunatud ja noorte elu puudutavaid otsuseid, on noorsootöö, haridus, tööhõive, tervis, kultuur, sotsiaalpoliitika, keskkond, riigikaitse, perepoliitika jt.

Noortevaldkonna alusdokumendid – dokumendid (seadused, määrused, standardid jmt.), mis puudutavad noorsootöö korraldamist ja planeerimist ning noortepoliitika kujundamist

PESTLE analüüs – analüüsimeetod väliste muutujate iseloomustamiseks läbi kuue aspekti: poliitiliste, majanduslike, sotsiaalsete, tehnoloogiliste, seadusandlike ja keskkonna- alaste (Ingl. k. – *political, economical, social, technological, legislative, environmental*)

Põhiprintsiibid – tõekspidamised, millel tugineb Kuusalu valla noorsootöö arengukava realiseerimine ning mida selles protsessi osalistel on õigus eeldada kõigilt teistelt protsessi partneritelt

Strategiadokumendid – erinevate tasandite (riik, piirkond, kohalik omavalitsus, omavalitsusüksus) arengusuundi käsitlevad dokumendid

Strateegilised eesmärgid – valdkonnasiseselt püstitatud eesmärgid, mille saavutamist on võimalik mõõta

SWOT analüüs – mõne kindla valdkonna analüüsimeetod, mis kajastab selle arengu tugevusi, nõrkusi, võimalusi ja ohte (ingl. k. *strenghts* – *S*; *weaknesses* – *W*; *opportunities* – *O*; *threats* – *T*)

Tegevuskava – strateegilise planeerimisel kasutatav arengukava osa, milles tegevused lahti kirjutatakse

Visioon – siinses kontekstis seisundi kirjeldus tulevikus, millele peaks noorsootöö Kuusalu vallas vastama

Sissejuhatus

Kuusalu valla noorsootöö arengukava on valla arengukava toetav dokument, milles on kirjeldatud valla noorsootöö tegevussuunad ja - plaanid aastateks 2014-2020. Arengukava eesmärgiks on määratleda noorsootöö arengusuunad, tagada noorsootöö kestlikkus, plaanipärane areng koos vajalike ressursside kavandamisega ja täpsustada arengudokumentides seatud eesmärke valdkonna tasandil. Arengukava kehtestab noorsootöö valdkonna arendamise strateegilised eesmärgid, lähtudes valla hetkeolukorrast, vallaelanike huvidest ning kehtestatud arengudokumentidest, sealhulgas eelarvestrateegiast ja vallaeelarve võimalustest.

Arengukava koostamise protsessi käigus perioodil viidi läbi erinevaid arutelusid ja analüüse, mille eesmärk oli:

1. kaardistada hetkeolukord, kaasates sisendina ka Eesti Noorsootöö Keskusega koostöös läbiviidud valla noorsootöö sise- ja välishindamisraportit, viies selleks läbi SWOT analüüsi ja leppida kokku visioonis, missioonis ning noorsootöö põhiprintsiipides;
2. määratleda strateegilised eesmärgid ja mõõdikud ning viia läbi ajurünnak tegevusplaani jaoks ideede genereerimiseks;
3. koostada arengukavale riskianalüüs.

Arengukava koostamisel on arvestatud Euroopa noortevaldkonna uuendatud koostööraamistikuga 2010-2018, Eesti noortevaldkonna strateegiaga aastani 2020, noorsootöö seaduse ja teiste noorsootöö valdkonda puudutavate õigusaktidega ning Kuusalu valla arengukavaga.

Arengukava dokument koosneb viiest peatükist. Esimene peatükk annab ülevaate Kuusalu valla ja noorsootöö hetkeolukorrast ning annab ülevaate riskianalüüsist. Teises peatükis on välja toodud noorsootöö visioon, missioon ja põhiprintsiibid. Kolmas osa keskendub strateegilistele eesmärkidele ning neljas peatükk on tegevuskava. Viiendas peatükis on ära toodud arengukava rakendamise printsiibid. Peale selle on välja toodud mõistete seletused ning kasutatud materjalide loetelu.

1. Hetkeolukorra ülevaade

1.1.Valla asukoht ja demograafiline kirjeldus

Kuusalu vald asub Ida-Harjumaal ning paikneb Tallinn - Narva maantee ääres. Kuusalu vallal on merepiiri 120 km (siia on arvestatud ka 4 saart - Pedassaar, Mohni, Hara ja Haldi) ja maismaapiiri 122 km (naabervallad - Vihula, Kadrina, Tapa, Anija ja Jõelähtme ning Loksa linn). Valla pindala on peale ühinemist Loksa vallaga 707,93 km², mis moodustab 1,6% Eesti ning 16,3% Harjumaa pinnast. Ühtlasi on tegemist Harjumaa suurima vallaga. Valla keskuseks on Kuusalu alevik, kaunis ja vaikne koht 39 km kaugusel Tallinnast. Teised suuremad paigad on vallas Kiiu ja Kolga.

Kuusalu vallas elab **01.01.2014** seisuga **6631** inimest (seisuga 01.01.2013 oli 6766 inimest), kellest mehi on 3342 ja naisi 3289. Alla 18-aastaseid elab vallas 1391 inimest ja üle 65 aastaseid 1129. Vanim naine on 100-aastane ja vanim mees 96-aastane.

Valla keskuses, Kuusalu alevikus elab 1142 elanikku, Kiiu alevikus 798 elanikku ja Kolga alevikus 478 elanikku. Valkla külas 499 elanikku, s.h. Valkla Hooldekodu hoolealuseid 164.

1.2.Kuusalu valla noorsootöö olukord ja arenguvõimalused

Noorsootöö kaardistamiseks ja sellele hinnangu andmiseks tehti kokkuvõtte Kuusalu valla arengukavast, eelarvest, informatsioonist asutuste, seltside ja teiste organisatsioonide osas tuginedes valla veebilehe andmetele, samuti koostöös Eesti Noorsootöö Keskusega läbiviidud valla noorsootöö sise- ja välishindamisraportist ning viidi läbi SWOT analüüs noortekeskuste meeskonnaga.

1.2.1. Noorsootöö Kuusalu vallas*

Kuusalu Noortekeskused

Kuusalu Noortekeskused moodustati Kuusalu vallavolikogu otsusega nr. 12, 23. veebruaril 2005.a. Noortekeskused, mis asuvad Kuusalus, Kiius ja Kolgas, töötavad avatud noortekeskuste põhimõttel, mis tähendab, et nad on avatud vähemalt 20 tundi nädalas. Noortekeskuste ülesandeks on laste- ja noorte vaba-aja tingimuste loomine ja koordineerimine; noorte nõustamine; laste ja noorte omaalgatuse tõstmine; lastele ja noortele suunatud projektide algatamine ja teostamine; noorteürituste korraldamine; noortekeskuste ruumide kasutusele andmine noorte ühistevõrgusteks, õppimiseks jne.

*Koolide ja seltside arvandmed on ära toodud seisuga 1. jaanuar 2014. a.

Noortekeskustes töötab kokku kolm inimest – Kiius ja Kolgas on noorsootöötajad töö 0.5 kohakoormusega, Kuusalus on töö keskuste juhataja, kes teeb ka kohapeal noorsootööd.

Kõige paremates tingimustes tegutseb Kuusalu noortekeskus, kus keskuse tööks on renoveeritud endine EELK Kuusalu Laurentsiuse koguduse köstrimaja, mis ka praegu kogudusele kuulub ning mida vald rendib ilma rahata. Siin on olemas mitmed väiksemad ja üks suurem ruum, kasutada köök. Kolga noortekeskus tegutseb Kolga mõisa valitsejamaja keldris, kus igapäevaseks tegevuseks on kaks ruumi, mis ei vasta tervisekaitse-, turva- ja tuleohutusnõuetele. Kuni kevadeni tasus vald ruumide eest renti Stenbockide Perekonna Fondile. Kiiu noortekeskus tegutseb Kiius mõisa ehk vallamaja teisel korrusel, kus tegevusteks on kolm ruumi, mis vajavad remonti ega vasta nõuetele.

Noortekeskustes saab lisaks tavapärasele vaba aja sisustamisele osaleda mitmetes huviringides ning jooksvates tegevustes, mida noorsootöötajad korraldavad. Lisaks osaletakse ülevallalistel üritustel, tehakse koostööd noorsooorganisatsioonide, asutuste ning teiste noortekeskustega, kellega koostöös on läbi viidud mitmeid projekte.

Kuusalu valla haridusasutused

Kuusalu vallas tegutsevad Kuusalu Keskkool 544 õpilasega, Kolga Kool 127 õpilasega, samuti Vihasoo lasteaed-alkool. Kuusalu Keskkooli tugevusteks on kindla suunaga huviringid, suurima osavõtjate arvuga on neist laulukoorid ja -ansamblid, näiteringid, tantsu- ja rütmikaringid jmt. Kuusalu Keskkooli alla kuulub ka Kuusalu Spordikeskus, mille kaudu tegutsevad spordiringid noortele – pallimängud, tennis, ujumine, karate jne.

Kolga Kool pakub samuti hulgaliselt huviringe – seal tegutsevad noorkotkad- ja kodutütred, erinevad liikumise ja sporditegevusega seotud rühmad, näitering, käelist tegevust arendavad ettevõtmised jne.

Kuusalus tegutseb ka Kuusalu Kunstide Kool, kus saab õppida erinevaid instrumente kooli muusikaosakonnas, lüüa kaasa orkestris jne. Kunstide osakonnas saab õppida maali, joonistamist ja skulptuuri. Kunstide Koolis õpib 137 last ja noort.

Vallas tegutsevad lasteaiad seaduse mõistes otseselt noorsootööga ei tegele.

Valla mittetulundusühingud, seltsid ja seltsingud

Kuusalu vald on tuntud oma mittetulundussektori poolest, siin on suur hulk organisatsioone, millest paljud on koondunud valla vabaihenduste ümarlauda.

Valdkondlikult jagunevad ühingud järgmiselt: küla- ja kogukonnaseltsid (25), kultuuri- ja haridusseltsid (15), spordiseltsid (15), kogudused (3), sotsiaalseid gruppe esindavad seltsid (11), turvalisusega tegelevad seltsid (5), mere- ja jahimeeste seltsid (10), keskkonnaseltsid (6).

Noorte osalus on tagatud MTÜs Noorte Vägi, samuti noorkotkaste- ja kodutütarde rühmades, mis tegutsevad Kolga koolis ja Kiiu noortekeskuses, Tugiõpilaste Oma Ring Eestis (TORE) Kolga noortekeskuse tugigrupis, EELK Kuusalu koguduse pühapäevakoolis, aga ka MTÜs Ida-Harju Noored, mis ei ole küll registreeritud vallas, mis tegutseb projektipõhiselt ning mille tööst on ka valla mõned noored osa võtnud.

Noortega tegeldakse läbi spordiseltside tegevuse, samuti teiste ühingute kaudu.

Erivajadustega noortega tegelevad noortekeskuste koostöövõrgustiku teised osapooled - tugispetsialistid koolides, valla palgal olev psühholoog, samuti lastekaitseametnik ning erinevad mittetulundusühingud. Noortekeskustes kaasatakse erivajadustega noori nagu kõiki teisi, osutatakse neile abi ja vajadusel võetakse kontakti eelpoolnimetatud teiste osapooltega.

1.2.2. Noorsootööd toetavad investeeringud valla eelarvest

Noorsootöö korraldamiseks on valla eelarvest ette nähtud tegevuseraldised. Need kajastavad palkasid, majanduskulusid (sh. küte, elekter jmt.) ning otseselt tegevustele suunatud vahendeid.

Tabel 1. Valla eelarve ja eraldised noortekeskustele 2008 – 2014 (kroonides/eurodes)

AASTA	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Eelarve maht	101 814 822.-	86 338 978.-	87 001 225.-	5 566 661.-	5 596 042.-	6 020 190.-	6763726.-
Noortekeskustele	768350.-	609 970.-	549 875.-	34 851.-	35 620.-	39 940.-	42 077.-
Osakaal eelarvest %	0.75%	0.71%	0.63%	0.64%	0.64%	0.66%	0.62%

Allikas: *Kuusalu Vallavalitsus*

1.2.3. Noorsootöö valdkondade hetkeseis Kuusalu vallas

Eesti Noorsootöö Keskus on noorsootöö kirjeldamiseks jaganud selle valdkondadeks. Valdkonnad on: erinoorsootöö; noorte huviharidus ja huvitegevus; noorte teavitamine ja nõustamine; noorte tervistav ja arendav puhkus; noorte töökasvatus; rahvusvaheline noorsootöö; noorsoo – uuringud; noorsootöölane koolitus; noorte osalus. Ühel või teisel viisil on need valla noorsootöös esindatud.

Erinoorsootöö

Valdkond viitab vajadusele tegelda erivajadustega noortega, olgu selleks siis arengulised, psühholoogilised, psüühilised, füüsilised või muud erivajadused. Noortekeskuste kaudu tegeldakse erivajadustega noortega samamoodi kui teistega ning vajadusel võetakse ühendust teiste koostöövõrgustiku osapooltega (lastekaitse, tugisüsteemi töötajad koolides, valla psühholoog, alaealiste komisjon jt.).

Noorte huviharidus ja huvitegevus

Huviharidust ja huvitegevust pakuvad vallas koolide erinevad ringid ja rühmad, samuti kunstide kool ja mõned seltsid. Noortekeskused on huvihariduse ja huvitegevuse pakkumisel paindlikud, lähtudes noorte soovidest ja huvidest ning võimalusel ka noori juhendamisse ja eestvedamisse kaasates.

Noorte teavitamine ja nõustamine

Noorel peab olema läbi noortekeskuse ligipääs igasugusele legaalsele tema arenguvõimalusi puudutavale informatsioonile. Selle parandamiseks avaneb lähiajal Kuusalu Noortekeskuste iseseisev kodulehekülg, samuti on kavas välja anda väikesed infovoldikud, mida saaks levitada meie külakeskustes. Ka teeme koostööd valla koolidega ning Ida- Harju Teabe- ja Nõustamiskeskusega.

Noorte tervistav ja arendav puhkus

Valdkond puudutab nii igapäevaseid tegevusi kui laagreid. Vähemalt korra paari kuu jooksul võetakse ette ühistegevusi õues, samuti koolivaheaegadel; laager ja malev kuuluvad aastaid noortekeskuste tegevuste hulka.

Noorte töökasvatus

Valdkond toimib igapäevaselt. Erinevate tegevuste käigus õpivad noored vastutust, protsessi jälgimise oskust, lõpptulemuse hindamist jne. Praegune seadusandlus otsest töökasvatust selle varasemas mõistes ei toeta (vanuselised piirangud teatud tüüpi töödele), kuid õppetegevuse jmt. käigus on võimalik ka töökasvatusega tegelda.

Rahvusvaheline noorsootöö

See valdkond on suhteliselt vähe noortekeskuste poolt seni arendatud, ilmselgelt on puudu ressursidest. Kaasa on löödud projektides, mida on koordineerinud teised osapooled (Kuusalu Keskkool, sõprusvald Soomes).

Noorsoo – uuringud

Teadlikku valdkonna arendamist on seni noortekeskuste poolt olnud suhteliselt vähe. Viimase aastaga on noortekeskustes olemas vallas läbiviidud erinevaid uuringuid, mis puudutavad riivamisi ka noorsootööd (vallaelanike rahulolu-uuringud).

Noorsootöölane koolitus

Koolituste pakkumine noortekeskuste poolt on seni vähekasutatud ressurss, ehkki teadmisi ja oskusi selleks on.

Noorte osalus

Seda valdkonda tuleb noortekeskuste töös erilisel esile tõsta, sest see on üks meie tööviise. Noored on kaasatud erinevate tegevuste juhendamisse ja eestvedamisse ning nad osalevad ka noortekeskuste jaoks oluliste otsuste tegemisel.

1.2.4. Noorsootöö SWOT ja PESTLE analüüs ning võimalikud riskitegurid

Noorsootöö tugevuste, nõrkuste, võimaluste ja ohtude väljaselgitamiseks viidi läbi analüüs, mis baseerus noortekeskuste meeskonnatööl, samuti kasutati valla noorsootöö välis- ja sisehindamisraportist saadud tulemusi ja järeldusi siinse analüüsi sisenditena. PEST analüüs sisaldab endas poliitilisi, majanduslikke, sotsiaalkultuurilisi ja tehnoloogilisi tegureid.

Tabel 3. SWOT analüüs

TUGEVUSED	NÕRKUSED
<i>Poliitilised</i> 1. Noorsootöö ja seda koordineeriv valla allasutus toimib 2. Huvi noorsootöös tehtava vastu on tõusnud	<i>Poliitilised</i> 1. Arusaam noorsootööst ja selle võimalustest on hägune, puuduvad sisulised alusdokumendid ja ühtne arusaam
<i>Sotsiaalkultuurilised</i> 1. Toimib teatav koostöö valla eri asutuste, ühingute ja seltside vahel 2. Olemas on võimekad ja haritud noorsootöötajad 3. Tõusnud on erinevate seltside võimekus laste ja noorte vaba aja sisustamisel 4. Toimib koostöö noorsootööga tegelevate asutuste vahel (noortekeskused, ENTK jmt.) 5. On olemas võimalus mitmekülgeks huvitegevuseks, samuti noorsootöös osalemiseks 6. On olemas teatav hulk vabatahtlikke (30 – 40 aastas), kes on valmis samuti noorsootöösse panustama	<i>Sotsiaalkultuurilised</i> 1. Noorte teadmised noorsootöö võimalustest on seni suhteliselt tagasihoidlikud 2. Vallaelanike ressurs- kogemused ja oskused – on vähe kasutatud 3. Noorsootöölalaste tegevustega on pigem hõlmatud koolinoored, vanemate (19+) kohta on info puudulik 4. Noorsootöötajad ei ole valla kontekstis tunnustatud spetsialistid
<i>Majanduslikud</i> 1. Noortekeskused toimivad 2. Vald püüab tagada omaosaluse väiksemates projektides	<i>Majanduslikud</i> 1. Eelarvest kaetavate kulude osakaal ei ole piisav 2. Inimressurss on piiratud

	3. Üritustel osalemine sõltub piirkonniti transpordist 4. Noorsootöös nähakse pigem valla kuluartiklit kui ressursi ja võimalust
<i>Tehnoloogilised</i> 1. Kuusalu Noortekeskuse hoone olemasolu 2. Noorte kooskäimiseks Kiius ja Kolgas on olemas ruumid 3. Sportimisvõimalused vallas on head	<i>Tehnoloogilised</i> 1. Kiiu ja Kolga noortekeskused vajavad tegevustekohasemaid ruume 2. Vajalikku inventari napib
VÕIMALUSED	OHUD
<i>Poliitilised</i> 1. On olemas erinevate osapoolte soov avatud läbirääkimisteks 2. Noortekeskuste katmine vajaminevate töökohtadega 3. Laiapõhjalise noortekogu moodustamine, mille tööd aitaks koordineerida noortekeskused	<i>Poliitilised</i> 1. Noorsootööd puudutavad otsused eri tasandil võetakse vastu ilma noorsootöötajate ja huvigruppidega konsulteerimata
<i>Sotsiaalkultuurilised</i> 1. Tihedam koostöö koolide, kultuuri- ja külaseltsidega tagab valla noorsootöö tulemuslikuma kättesaadavuse ning integreerib töösse uusi ideid 2. Noorteorganisatsioonide kaasamine valla noorsootöösse 3. Rahvusvahelistes projektides osalemine kinnistab arusaamu noorsootöö vajalikkusest	<i>Sotsiaalkultuurilised</i> 1. Suur kaadrivoolavus noorsootöös 2. Ressursside killustatud, mis saab alguse sellest, et spetsialistid ei ole kaasatud valla otsustusprotsessidesse 3. Erinevate osapoolte vähene koostöö 4. Valla noorsootöö ehitatakse üle erinevatele projektidele, mis ei taga valdkonna kestlikkust
<i>Majanduslikud</i> 1. Noorsootöök sobivate ruumide leidmine, nende remont 2. Noorsootöök vajalike ametikohtade loomine ja spetsialistide tasustamine 3. Valla rahastuse suurendamine noorsootööle	<i>Majanduslikud</i> 1. Ruumide probleemile ei leita lähiaastatel lahendust 2. Valla rahastust noorsootööle ei suurendata 3. Noorsootöök vajalike spetsialistide kohti ei looda

<i>Tehnoloogilised</i> 1. Kolga ka Kiiu noortele sobivate ruumide leidmine 2. Internetipõhiste võimaluste kasv – kodulehekül, oma väljaanne, mis paberil ilma ka perioodiliselt Sõnumitooja vahel jmt. 3. Inventari uuendamine noortekeskustes, sh. arvutid, mängud, õppevahendid	<i>Tehnoloogilised</i> 1. Noorsootöök olemasolevad ruumid ei vasta vajadustele 2. Keskustes olemasolev inventar ei vasta vajadustele

Tabel 4. Riskianalüüs

Riski ilmnemise tõenäosust hinnati kolmesel skaalal, millest 3 tähistab suurt tõenäosust ning 1 väikest. Mõju hinnati samuti kolmesel skaalal: nõrk, keskmine ja tugev.

VÄLISKESKKONNAST TULENEVAD RISKID			
Risk/kirjeldus	Tõenäosus	Mõju	Maandamine
<i>Poliitilised tegurid</i>			
Valla otsustuskogul, seal olevatel inimestel, erakondadel, valimisliitudel on prioriteedid, mis ei hõlma noorsootööd	2	Tugev	Kohtumised otsustajatega, osalemine erinevate komisjonide töös
Riik annab kogu noorsootöö valdkonna üle KOVile	1	Tugev	Koostöö ministereeriumite vahel, katuseorganisatsioonidega jne.
<i>Majanduslikud tegurid</i>			
Euroopa Liidu toetusrahade vähenemine ka noorsootööle	2	Tugev	Valla noorsootöö sisuline pool ehitatakse üles võimalikult väiksele sõltuvusele EL rahadest
Üldine majandusliku olukorra halvenemine toob kaasa kärped noorsootöös	2	Tugev	Teavitustöö vallavalitsuse ja –volikogu tasandil, selgitamiseks noorsootöö olulisust
Hoonete hävimine vmt. varaline kahju	1	Tugev	Hoonete kindlustamine, signalisatsioonisüsteemide hankimine jne.
Perede majandusliku olukorra halvenemine	2	Keskmine	Väiksemate võimalustega perede toetamine
<i>Sotsiaalkultuurilised tegurid</i>			
Koostöö puudumine eri valdkondade ja			Regulaarne noorsootöö-alaste kokkusaamiste

institutsioonide vahel noorsootöö kontekstis	2	Tugev	korraldamine ja ühisarutelud, ümarlaud
Valla eri piirkondade ebaühtlane huvi ja kaasatus noorsootöö osas	2	Tugev	Koostöö eri organisatsioonide ja institutsioonide tasandil, samuti inimeste vahel
Noorsootöö spetsialistide vähene väärtustamine	2	Tugev	Noorsootöötajate motivatsiooni tõstmine läbi tunnustamise ja enesetäiendusvõimaluste pakkumise
Noorte uute riskikäitumis- mudelite ilmsikstulek	2	Tugev	Koostöövõrgustiku toimimine valla ja eri organisatsioonide tasandil
<i>Tehnoloogilised tegurid</i>			
Ruumide vastavuse ja tehnoloogiliste võimaluste jäämine samale tasemele	1	Tugev	Valla eelarvestplaneeritavate vahendite suurendamine, fondide kaasamine
Transpordivõimaluste vähesus õhtusel ajal erinevatest üritustest osavõtuks	1	Keskmine	Transport vastab vallaelanike sh. noorte vajadustele
Noorte liigne keskendumine tehnoloogiliste vahenditele	2	Keskmine	Võimalikult laia spektriga ürituste ja ettevõtmiste korraldamine läbi noortekeskuste
<i>Keskkonnaalased tegurid</i>			
Valla kui noortele sobiva elukeskkonna olulisuse vähenemine	2	Tugev	Igal tasandil koostöö valla elukvaliteedi tõstmiseks, sh. noorte vajadustega arvestamisel

SISEKESKKONNAST TULENEVAD RISKID			
Noorsootöö teenused muutuvad privileegiks väiksemale hulgale noortele	2	Tugev	Teavitustöö ja koostöö eri organisatsioonidega ja institutsioonidega
Rahulolematusest praeguste tingimustega väheneb noorte osalemine ja töötajate motivatsioon	2	Väga tugev	Noorsootööks vajalike tingimuste parandamine vallas

2. Kuusalu valla noorsootöö visioon, missioon ja põhiprintsiibid

2.1. Visioon

Visioon aastaks 2020

Mõtestatud noorsootöö elluviimise tulemusena pakutakse valla noortele mitmekülgesid enesearendamise, kaasamise ja eestvedamise võimalusi kasvatamaks neid aktiivseid ja laia silmaringiga ühiskonna liikmeid. Noortekeskuste ning perede koostöö on aktiivne ja usaldav. Valdkondlik töö ning koostöö vallas võrgustiku erinevate osapooltega on hästi toimiv.

Visiooni iseloomustavad:

1. info noorsootöö võimalustest jõuab kõigi seda vajavate noorteni;
2. suurenenud on aktiivsete noorte osakaal;
3. kogukond on noorte arengut toetav;
4. koostöö toimib eri tasandil (sh. rahvusvaheline koostöö);
5. vald panustab järjepidevalt noorsootöösse ning seda toetavasse taristusse.

2.2. Missioon

Kuusalu valla noorsootöö missiooniks on noortele mitmekülgsede võimalustega arengukeskkonna tagamine noore kujundamisel aktiivseks, konkurentsivõimeliseks ja hoolivaks kodanikuks ning noorte võimaliku riskikäitumise ennetamiseks.

2.3. Noorsootöö põhiprintsiibid

Noorsootöö põhiprintsiipide all mõistetakse hoiakud, mis eduka noorsootöö elluviimise seisukohalt on olulised ning mis aitavad täita arengukava missiooni ning jõuda visiooni rakendumiseni.

1. **Kestlikkus** – noorsootöö on oma olemuselt katkematu, arenev ja avatud
2. **Kompetentsus** – noorsootöötajad on oma ala spetsialistid
3. **Usaldusväärsus** – noorsootöö on ajas ja ruumis toimiv ja toetav
4. **Kättesaadavus** – noorsootöö teenused on kõigile kättesaadavad
5. **Kaasatus** – noorsootöös leiavad rakenduse kõik need, kel on valdkonna arendamiseks teadmisi, oskusi ja kogemusi ning kes soovivad selles protsessis osaleda
6. **Ettevõtlikkus** – noorsootööalaseid ettevõtmisi iseloomustab tahe ennast teostada ja tehtava eest vastutada
7. **Positiivsus ja lahenduskesksus** - noorsootöös tegutsevad osapooled on motiveeritud, elujaatavad, sõbralikud ning suunatud lahenduste leidmisele

3. Noorsootöö strateegilised eesmärgid

Strateegiliste eesmärkide püstitamisel lähtuti ENTK noorsootöö valdkondade kirjeldusest ning valla noorsootöö hindamisprotsessis ilmnenuv vajadustest ühe või teise suuna eelisarendamiseks. Ka on tulevikuperspektiive silmas pidades arvestatud ENTK poolt 2020. aastani planeeritud arengusuundadega, kus noortevaldkonda elik noorsootööd peetakse oluliseks noorte arengu- ja loomepotentsiaali avamisel, ühiskonnas ebavõrdsuse vähendamisel, tööhõive toetamisel ning noorte kaasamisel ühiskonna otsustusprotsessidesse.

Strateegiline eesmärk nr. 1 – Toimib noorte teavitamise ja nõustamise süsteem

Soovitud seisund	Lahendamist vajavad kitsaskohad
Info on sihtgrupipõhine ja ülevaatlik	Veebikeskkonna loomine, infomaterjalid
Kuusalu vald tagab lastele, noortele ja peredele vajaliku nõustamisteenuste võrgustiku	Koostöö koolide tugisüsteemi töötajate, vallaametnike, psühholoogi ja noorsootöötajate vahel on nõrk
Kuusalu vallas saab noor kvaliteetset nõustamist karjääriplaneerimisel	Perede teadlikkus karjääriplaneerimise võimalustest läbi nõustamiskeskuste, noortekeskuste ja koolide peab paranema
Noorsootöö koostööpartneriks on nii noored kui nende pered	Noortekeskuste personal suhtleb otse peredega üsna vähe ja saadab toimuva kohta infot pisteliselt

Strateegiline eesmärk nr. 2 – Noorsootöö integreerib teadmisi ja kasutab neid

Soovitud seisund	Lahendamist vajavad kitsaskohad
Noortekeskused viivad läbi regulaarseid noorsoo-alaseid uuringuid vallas	Info uuringute kohta peab olema kutsuv, koostöös osalema ka teised noortega tegelevad institutsioonid ning uuringu tulemused kaasa tooma reaalseid tegusid noorsootöö korraldamisel
Noortekeskused on paindlikud oma tegevuste korraldamisel	Info liigub nii noortekeskuste kui perede ning teiste võrgustiku osapoolte vahel kehvasti
Noortekeskused harivad noorsootöö-alaselt ka teisi huvigruppe vallas	Noortekeskustel vahendid info kogumiseks, analüüsimiseks ning praktikasse rakendamiseks on suhteliselt süsteemitud

Strateegiline eesmärk nr. 3 - Noorte huvi- ja vabaharidus on kättesaadav ning tagatud kogu vanusegrupele

Soovitud seisund	Lahendamist vajavad kitsaskohad
Valla noortel on olemas võimalus osaleda	Info pakutavate teenuste osas jõuab valla

huvi- ja vabahariduses, mis on integreeritud nii töökasvatuse kui aktiivse puhkusega	noorteni lünklikult, noortekeskused omavad ja jagavad vastavat infot ebaregulaarselt ning pakuvad valdkonna teenuseid suhteliselt vähe ning eri valdkonnad on omavahel vähe integreeritud
Valla noored saavad juba varakult oma võimed rakendada ning omavad ettekujutust hariduse rakendusvõimaluste kohta	Noorsootööga lõimunud asutused peavad tegema tööd, omamaks infot, jagamaks seda ning toetamaks noori eneseteostuses
Vallas omatakse ülevaadet noorsootööga ealiselt hõlmatud täiesealiste huvidest ja vajadustest	Vallaametnike ja noortekeskuste koostöö on nõrk

Strateegiline eesmärk nr. 4 – Noorsootöö kaudu kujundatakse aktiivseid kodanikke

Soovitud seisund	Lahendamist vajavad kitsaskohad
Noortealgatus on toetatud ja väärtustatud	Noorte teavitamine nende võimalustest läbi noorsootöö ja noortekeskuste ning nende kaasamise suurendamine valla noorsootöö planeerimisel on tagasihoidlik
On olemas toimiv noortekogu	Erinevate osapoolte vähene motiveeritus
Noortekeskuste toimiv koostöö rahvusvahelisel tasandil	Ressursside piiratus

Strateegiline eesmärk nr. 5 – Noorsootöö ja noorsootöötajad on vallas hinnatud

Soovitud seisund	Lahendamist vajavad kitsaskohad
Noorsootöötajad on motiveeritud tegema tööd parimal võimalikul viisil	Noortekeskuste personali hulk ei vasta tegelikele vajadustele, tööjõu voolavus on suur
Välja on töötatud noorsootöötajate tunnustussüsteem	Noorsootöötajate tegevus ei saa vallas piisavalt tähelepanu
Noorsootöötajad on kursis uute meetodite ja võimalustega läbi enesetäienduse	Noorsootöötajad on ülekoormatud ning ei jõua enesetäiendamiseni
Noorsootöö kvaliteedi monitoring toimub pidevalt	Valla noorsootöö on killustatud ja ühise planeerimise jaoks ei jätku ressursse

4. Kuusalu valla noorsootöö arengukava tegevuskava

Tegevuskavas on välja toodud tegevused, mis on olulised strateegiliste eesmärkide saavutamiseks. Tegevuskava maksumus on ära toodud arengukava lisades.

Tabel 5. Kuusalu valla noorsootöö arengukava tegevuskava 2014 – 2021

1. Strateegiline eesmärk: Toimib noorte teavitamise ja nõustamise süsteem				
Tegevus	Tulemus	Rakendamise periood	Vastutaja	Ressursid
Noorsootöölase info koordineerimine ja jagamine	Kõik noored saavad vajamineva noorsootöölase info kodukandi noortekeskusest, koolist, kultuuri- või külaseltsist ning internetileheküljelt	2014, pidev	Noortekeskused	Eelarve
Valla noored on toetatud ja nõustatud	Toimiv koostöö eri spetsialistide, organisatsioonide, institutsioonide vahel tagab noorele hakkamasaamise ja ülevaate võimalustest edaspidiseks (arenguks)	2014, pidev	Noortekeskused, IHTNK (Ida- Harju Teabe- ja Nõustamiskeskus), koolid, vald jt.	Eelarve, projektid
Ka noortekeskuste juures on noorte infobaas, noortekeskused korraldavad peredele koolitusi ning tutvustavad pidevalt noortekeskuste kaudu tehtavat	Noorsootöö olulise osapoolena vallas nähakse peresid, kust noored on pärit ning see koostöö toimib	2014, pidev	Noortekeskused, Vald (lastekaitsetöötajaga koostöös)	Eelarve (nt. kodulehekülje domeeni aastakulu)
2. Strateegiline eesmärk: Noorsootöö integreerib teadmisi ja kasutab neid				
Noortekeskused viivad läbi jooksvalt rahulolu-küsitlusi noorte hulgas ning 1x 2 a. jooksul suuremaid uuringuid	Noortekeskused omavad infot ja tagasisidet ning kujundavad oma töö vastavalt	2014, pidev	Noortekeskused, vald	Eelarve, projektid

vallas tasandil				
Tagasiside tulemusena kaardistavad noortekeskused noorte huvid, loodud on võimalike eestvedajate info ning on olemas ülevaade võimalikest rahastamisvõimalustest	Noortekeskused on paindlikud oma tegevuse kujundamisel	2014, pidev	Noortekeskused	Eelarve, projektid
Noortekeskused pakuvad koolitusi kogukonnale, peredele ja seltsidele	Kogukond on kaasatud valla noorsootöö kujundamisse	2014, pidev	Noortekeskused	Eelarve, projektid
3. Strateegiline eesmärk: Noorte huvi – ,vaba – ja mitteformaalne haridus on kättesaadav ning tagatud kogu vanusegrupile				
Vallas on ülevaade huviharidusest ja vabaharidusest ning mitteformaalse hariduse võimalustest ning nende arendamise võimalustest ning pakutav on võimalikult mitmekesine	Suur hulk noori on kaasatud ning rahul	2014, pidev	Noortekeskused, koolid, vabaihendused	Eelarve, projektid, omaosalus
Hariduse ja karjääriplaneerimise jmt. info jagamine ning noorte eestvedamise toetamine	Noortekeskustel ja koolidel on hea side õppeasutuste ja ettevõtetega, et aidata leida noortel eneseostusvõimalusi	2014, pidev	Noortekeskused, koolid, IHTNK; HEAK (Harjumaa Ettevõtlus- ja Arenduskeskus), ettevõtted	Eelarve, projektid, omaosalus
Noortekeskused teevad koostööd vallaametnikega (lastekaitsetöötaja, psühholoog) ning omavad täiskavanud noortest ülevaadet	Noortekeskused koostöös teiste asutustega pakuvad tegevust ja kaasamist täisealiste noortele	2014. pidev	Noortekeskused, noorsooorganisatsioonid jm.	Eelarve, projektid
4. Strateegiline eesmärk: Noorsootöö kaudu kujundatakse aktiivseid kodanikke				
Noori kaasatakse noorsootöösse,	Noorte algatus on väärtustatud	2014, pidev	Noortekeskused,	Eelarve, projektid

jagatakse infot eri projektidest ja rahastamisvõimalustest			noorsootöö katusorganisatsioonid	
Noortekeskused koordineerivad õpilaskogudest, noortekogudest jt. ühingutest noori	Kuusalu vallas tegutseb laiapõhjaline noortekogu, kes osaleb noorsootööalastes protsessides	2014, pidev	Noortekeskused, noorsooorganisatsioonid jmt.	Eelarve, projektid
Noortekeskused omavad ülevaadet rahvusvahelistest projektidest, osalevad nendes ning pakuvad noortele seeläbi võimalusi	Noortekeskused on kaasatud rahvusvahelisse noorsootöösse	2014. pidev	Noortekeskused, noorsooorganisatsioonid jm.	Eelarve, projektid
5. Strateegiline eesmärk: Noorsootöö ja noorsootöötajad on vallas hinnatud				
Kuusalu noortekeskusesse on loodud 1.0 koormusega noorsootöötaja koht ning Kiius ja Kolgas tõstetud koormus 1.0ni	Noortekeskused toimivad stabiilse meeskonnana	2015, pidev	Noortekeskused, vald	Eelarve
Vallas tunnustatakse noorsootöötajaid, noorteprojekte ja vabatahtlikke noorsootöös	Noorsootöö on motiveeriv ja hinnatud	2014 – 2015, pidev	Noortekeskused, vald,	Eelarve, projektid
Noortekeskused omavad infot enesetäiendusvõimaluste kohta, kasutavad neid ja rakendavad saadud teadmisi	Noorsootöö vallas on uuendusmeelne ja avatud	2014 - 2015, pidev	Noortekeskused, vald	Eelarve, projektid
Töötatakse välja ühtne monitooringu süsteem ja kasutatakse seda	Toimub pidev ja stabiilne noorsootöö planeerimine ja analüüs	2014, pidev	Noortekeskused	Eelarve, projektid

5. Arengukava rakendamine

Kuusalu valla noorsootöö arengukava rakendamiseks ja toimimiseks on vajalik, et planeeritavad tegevused ja vastuvõetud otsused tugineksid käesolevas dokumendis fikseeritule.

Noorsootöö arengukava on aluseks valla noorsootööd puudutava eelarve koostamisele, investeeringute kavandamisele ja selleks vajalike vahendite taotlemisele (sh. laenud).

Kord aastas teevad volikogu komisjonid, spetsialistid ja vastutavad ametnikud jooksva monitooringu, vaadates üle, milline on arengukava täimise seis, mida on vaja eelisarendada ja mis on juba ellu viidud, samuti lisatakse vajadusel uusi punkte. See peaks toimuma enne valla järgmise aasta eelarve vastuvõtmist.

Juhul, kui arengukavas ette nähtud eesmärgid on saavutatud või neid ei ole mingil juhul võimalik saavutada, tehakse vallavalitsusele ettepanek arengukava elluviimine lõpetada ning sellest otsusest arvatavalt kuue kuu jooksul koostatakse arengukava lõpparuanne.

Kasutatud materjalid

1. Noortevaldkond aastasse 2020, Haridus – ja Teadusministeerium 2013,
<http://www.entk.ee/noortevaldkond2020>
2. Noorsootöö seadus, Riigi Teataja, <https://www.riigiteataja.ee/akt/13340694>
3. Euroopa noortevaldkonna koostööraamistik 2010 – 2018,
<http://www.hm.ee/index.php?0511471>
4. Kuusalu valla arengukava 2013 – 2032,
<http://www.kuusalu.ee/valitsemine/alusdokumendid/arengukava>
5. Kuusalu valla eelarved 2008 – 2013,
<http://www.kuusalu.ee/valitsemine/alusdokumendid/eelarve>
6. Kuusalu Noortekeskuste tegevusaruanded
7. Kuusalu valla noorsootöö sise- ja välishindamisraport 2012
8. Kuusalu Keskkooli veebikodu, www.kuusalu.edu.ee
9. Kolga Kooli veebikodu, www.kolga.edu.ee
10. Ülevaade valla vabäihendustest ja nende veebikodud,
<http://www.kuusalu.ee/kultuur%20ja%20sport/yhingud/yhingud>
11. Valla komisjonide koosolekute protokollid
http://www.kuusalu.ee/valitsemine/vallavolikogu/volikogu_komisjonid

Lisad

Lisa 1. Arengukava väljatöötamisel osalenute nimekiri

Argo Bachfeldt – noortevaldkonna koolitaja, ekspert
Marju Jaanimäe – Kolga noortekeskuse noorsootöötaja
Saima Kallionsivu – Kuusalu Keskkooli huvijuht
Helen Kereme – Eesti Noorsootöö Keskuse erinoorsootöö peaekspert
Milli Kikkas – Kuusalu valla abivallavanem
Rita Kerro – Kuusalu Keskkooli õpilane
Karl Kuuseoja – Tallinna Ülikooli noorsootöö üliõpilane, vabatahtlik
Ene Liivand – Kolga Kooli huvijuht
Merje Mitt – Haljala vallavalitsuse lastekaitse spetsialist, välishindaja
Mari Paenurm – Kuusalu Noortekeskuste juhataja
Peeter Paenurm – vabatahtlik
Marii Prii – Kuusalu Keskkooli õpilane
Ingrid Rebane – Kuusalu Keskkooli õpilane
Kristel Rebane – Kuusalu Keskkooli õpilane
Margit–Karmen Reinvelt – Kiiu Noortekeskuse noorsootöötaja
Kai Sinisalu – Kuusalu vallavalitsuse lastekaitse- ja haridusspetsialist

Lisa 2. Noorsootööd reguleerivad dokumendid

Euroopa noortevaldkonna uuendatud koostööraamistik 2010-2018

Noortevaldkond on Euroopa Liidus pigem vähe reglementeeritud valdkond. See tähendab, et konkreetseid sunnimehhanisme liikmesriikide osas ei ole. Küll aga tulenevad koostööraamistikust mõningad põhimõtted ja teemad, mida peavad esmajoones silmas pidama liikmesriikide valitsused, kuid teatavad ülesanded laienevad ka kohalikule tasandile.

Euroopa noortevaldkonna uuendatud koostööraamistik 2010-2018 võeti vastu novembris 2009 haridus-, kultuuri- ja noorteministrite nõukogu istungil.

Euroopa Komisjon koostas eelmise perioodi kohta raporti, küsides sisendinfot nii liikmesriikide vastutavatel ministeeriumitelt kui ka noorte esindusorganisatsioonidelt. Täiendavalt korraldati konsultatsioone Komisjoni ja noorteühenduste liitude vahel ning koostati Euroopa Liidu Noorteraport (statistilised näitajad tööhõive, toimetuleku jmt kohta). Tulemusena valmis Komisjoni ettepanek uue koostööraamistiku osas, mis saadeti arvamuse kujundamiseks liikmesriikidele (mis omakorda konsulteerisid noorteühenduste esindusorganisatsioonidega).

Ministrite Nõukogu tõdeb oma resolutsioonis, et noortel on täna ning tulevikus otsustav roll Euroopa Liidu ja selle kodanike ees seisvate paljude sotsiaalmajanduslike, demograafiliste, kultuuri-, keskkonna- ja tehnikaalaste probleemide lahendamisel ja võimaluste ärakasutamisel. Noorte sotsiaalse ja kutsealase lõimumise edendamine on Euroopa Liidu majanduskasvu ja tööhõive Lissaboni strateegia elutähtis osa ning soodustab ühtlasi eneseteostust, sotsiaalset sidusust ja kodanikuaktiivsust.

Nõukogu on ka ühisel seisukohal, et ajavahemikul tänasest 2018. aastani (ka) peaksid Euroopa noortevaldkonna koostöö eesmärgid olema:

1. pakkuda rohkem ja võrdsemaid õppimis- ja töötamisvõimalusi kõigile noortele, ja
2. edendada noorte kodanikuaktiivsust, sotsiaalset kaasatust ja solidaarsust.

Peamised tegevusvaldkonnad on järgmised:

1. haridus ja koolitus;
2. tööhõive ja ettevõtlikkus;
3. tervis ja heaolu;
4. osalus;
5. vabatahtlik tegevus;
6. sotsiaalne kaasatus;
7. noored ja maailm;
8. loovus ja kultuur;

Noortepoliitika kuulub liikmesriikide vastutusalasse, seega on Euroopa koostöö vabatahtlik (nagu ka eespool mainitud). Siiski tõdeb Nõukogu, et kahe omavahel seotud üldeesmärgi saavutamiseks oleks tarvis kahetasandilist lähenemisviisi, mille raames arendatakse ja edendatakse:

1. ühelt poolt konkreetseid noortevaldkonna algatusi, st konkreetset noortele suunatud poliitikat ja meetmeid näiteks mitteformaalse õppimise, osaluse, vabatahtliku tegevuse, noorsootöö, liikuvuse ja noorteinfo alal, ja
2. teiselt poolt lõimitud, st sektoritevahelist käsitusviisi soodustavaid algatusi, mis aitaksid arvestada noori puudutatavate küsimustega poliitikate väljatöötamisel, elluviimisel ja hindamisel teistes noorte elu olulisel määral mõjutavates valdkondades.

Noorsootöö seadus

Noorsootöö seaduse uus redaktsioon kehtib Eestis alates 1.09.2010. Seadus loob raamistiku noorsootöö korraldamiseks riiklikul, regionaalsel ja kohalikul tasandil. Valla- ja linnavolikogu ülesanded on alljärgnevad. Valla- või linnavolikogu:

1. määrab noorsootöö prioriteedid oma haldusterritooriumil ning sätestab nende saavutamiseks vajalikud ülesanded valla või linna arengukavas;
2. kinnitab noorteühingute, noorteprogrammide ja noorteprojektide valla- või linnaeelarvest toetamise põhimõtted, toetuse taotlemise ja maksmise tingimused ja korra, nähes vajaduse korral ette omaosaluse tingimused toetuse saamiseks, toetuse taotluste vormid ning toetuse kasutamise aruandluse korra;
3. toetab eelarveliste vahendite olemasolul valla või linna haldusterritooriumil tegutsevate noorteühingute noorteprogramme ja noorteprojekte;
4. konsulteerib selle olemasolul noortevolikoguga noorsootöö kavandamisel, teostamisel ja hindamisel;
5. kinnitab valla või linna haldusterritooriumil projektlaagri pidamise tingimused ja korra ning projektlaagri pidamise loa väljastamise korra;
6. täidab teisi noorsootöö korraldamise ülesandeid oma haldusterritooriumil.

Seaduse muutmiseiga toodi täiendavalt sisse noortevolikogu mõiste, mis on kohaliku omavalitsuse seisukohast üks olulisemaid ning uuenduslikumaid muudatusi. Alljärgnevalt on sellel pikemalt peatunud.

Noortevolikogu mõiste kohaselt on noortevolikogu näol tegemist valla- või linnavolikogu juures tegutseva organiga, see tähendab, et noortevolikogu on eelkõige nõuandev organ valla- või linnavolikogule. Noortevolikogud, mis täna tegutsevad noortekeskuste, rahvamajade, vallavalitsuse või muu struktuuri juures, peaksid tulevikus olema otseselt seotud valla- või linnavolikoguga. Siinjuures on oluline just juriidiline seos – noortevolikogu teenindamine ja abistamine võib olla küll noorsootöötaja või mõne muu ametniku ülesandeks, kuid noortevolikogul on kindel koht valla- või linnavolikogu struktuuris. Noorsootöö seaduse §-s 9 on välja toodud ka noortevolikogu moodustamise ja tegutsemise alused ning eesmärgid. Nimetatud seaduse § 8 lg 4 paneb valla- või linnavolikogule kohustuse konsulteerida noortevolikoguga juhul, kui noortevolikogu on omavalitsuses moodustatud, kõikides küsimustes, mis puudutavad noorsootöö kavandamist, teostamist ja hindamist. Kohustuse alla kuulub näiteks noorsootöö arengukava või valla/linna arengukava kinnitamise eelselt

noortevolikoguga konsulteerimine, noorsootöö valdkonna eelarve kinnitamine valla- või linnaeelarve ühe osana, noorsootöösse investeeringute tegemise üle otsustamine (noortekeskuse ehitamine või renoveerimine, uute rajatiste (nt rularamp, mänguväljak jm) rajamine jne, noortekeskuse või mõne muu noorsootöösutuse 33 põhimääruse, teenuste hinnakirja kehtestamise; noorteprojektide ja noorteühingute valla- /linnaeelarvest toetamise korra kinnitamise eelne konsulteerimine jne. Noortevolikogu võib teha ka ettepanekuid noori puudutavate teemade osas, mis ei ole otseselt seotud noorsootöö korraldamisega, samuti võib kohaliku omavalitsuse volikogu konsulteerida ja küsida noortevolikogu arvamust omaalgatuslikult ükskõik millises küsimuses, kuid noorsootöö korraldamise küsimustes lasub valla- või linnavolikogul kohustus ise noortevolikogu poole pöörduda seisukoha saamiseks, teistel juhtudel on noortevolikogul õigus esitada ettepanekuid ning valla- või linnavolikogul õigus soovi korral küsida noortevolikogu arvamust.

Noorsootöö alused

Noorsootöö on noortele arendavaks tegevuseks tingimuste loomine, mis võimaldab neil oma vaba tahte alusel tegutseda väljaspool perekonda, tasemeõpet ja tööd.

Kohaliku omavalitsuse jaoks on olulised järgnevad välja toodud punktid:

1. noorsootöö eesmärk on luua eeldusi ja toetada noore toimetulekut ühiskonnaliikmena;
2. noorsootöö algab seal, kus on noored oma vaadete, arvamuste ja huvidega (kohaliku omavalitsuse territooriumil);
3. noorsootöö taotleb noorte kaasatust ühiskonnakorraldusse, innustab noori võtma vastutust ning tegema teadlikke otsuseid oma elu, väärtushinnangute ja ühiskonna arengu osas (otsene seos noorte osaluskogudega).

Noorsootöö põhimõtted

Läbivaks põhimõtteks on: noorsootööd tehakse noorte jaoks ja koos noortega, kaasates neid noorsootöö otsuste tegemisse.

Noorsootöö korralduse põhimõtted

1. Noorsootööd pakutakse noortele võimalikult nende elukoha lähedal.
2. Noorsootöö peamised korraldajad on kohalikud omavalitsused, noorteühingud ja noorsootöösutused.
3. Noorsootöö teostus ja keskkond on turvaline, kvaliteetne, mitmekesine, uuenduslik ja uute (lisa) väärtuste loomisele suunatud.
4. Noorsootöö teostamise keskkond on noorte poolt aktsepteeritav ning soodustab mitteformaalset ja informaalset õppimist.
5. Noorsootöö korraldaja ja noorsootöötaja on ausad ning avatud noorsootöö eesmärkide ja meetodite osas.
6. Mittetulundussektori tahte ja valmisoleku olemasolu korral sõlmib avalik sektor noorsootöö konkreetsete funktsioonide täitmiseks lepingud ning rahastab nende korraldamist kohalike omavalitsuste ja/või riigi kinnitatud rahastamis põhimõtete alusel.

7. Noorsootöö struktuur võimaldab noortel osaleda otsustamises, eelkõige riigi ja kohaliku omavalitsuse arengukavade koostamises ning noorsootöö rahaliste vahendite planeerimises ja jaotamises.
8. Noorsootööd kavandatakse, koordineeritakse ja tehakse erinevatel haldustasanditel erinevate sektorite koostöös.
9. Noorsootöö vajab eesmärgipärast planeerimist, regulaarset analüüsi ja hindamist.
10. Noorte osalus ja mitteformaalse õppimise kvaliteet on näitajad noorsootöö hindamisel.

Noorsootöö valdkonnad

1. Erinoorsootöö on riskioludes elavatele ja/või probleemkäitumisega noortele arengueelduste loomine noorte võimete ja oskuste aktiveerimise ning motivatsiooni suurendamise kaudu.
2. Noorte huviharidus ja huvitegevus on pikaajaline (huviharidus) või lühiajaline (huvitegevus) süsteemne juhendatud tegelemine huvialaga vaba tahte alusel tasemeõppest ja tööst vabal ajal süvendatud teadmiste ja oskuste omandamiseks valitud huvialal.
3. Noorte teavitamine on aja- ja asjakohase, kvaliteetse ning kättesaadava informatsiooni ja teavitamise teenuste tagamine noortele.
4. Noorte nõustamine on nõustamisteenuste tagamine noortele, võimaldamaks neil langetada nende elu puudutavaid otsuseid.
5. Noorsoo-uuringud on noortevaldkonna planeerimiseks ja teostamiseks vajalike süstemaatiliste ja võrreldavate uuringute olemasolu ning noortele suunatud tegevuste põhinemine nendel.
6. Noorsootööalane koolitus on kvaliteetseks noorsootööks vajalike hoiakute, teadmiste ja oskuste omandamise ja arendamise võimaluste olemasolu, kättesaadavuse ja kvaliteedi tagamine noorsootöö arengu ja tulemuslikkuse soodustamiseks
7. Noorte tervistav ja arendav puhkus on noortele tervistavaks ja arendavaks tegevuseks võimaluste tagamine tervistava puhkuse ja vaba aja veetmise projektide ning laagrite korralduse kaudu.
8. Noorte töökasvatus on mitmekesiste meetmete kaudu noorte tööhõivevalmiduse tõstmine ning noorte olukorra parandamine tööturule sisenemisel.
9. Rahvusvaheline noorsootöö on noortele ja noorsootöötajatele rahvusvahelise koostöökogemuste ja kultuuridevahelise õppimise võimaluste loomine.
10. Noorte osalus on noortele osaluseks otsustusprotsessides mitmekesiste võimaluste loomine ja osalusmotivatsiooni arendamine.

Lisa 3. Kuusalu valla noorsootöö tegevuskava maksumus

Tegevus	Ressursid vallast	Maksumuse kujunemine	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1. Strateegiline eesmärk: Toimib noorte teavitamise ja nõustamise süsteem										
Noorsootöölase info koordineerimine ja jagamine	eelarve	Kodulehekülje haldamine, infovoldikud 500 tk	300.-	60.-	60.-	300.-	60.-	60.-	300.-	60.-
Valla noored on toetatud ja nõustatud	eelarve, projektid	Riik/vald katab tugi-süsteemid, Innove karjäärinõustamisprojektid, psühholoogi vald	8478.-	8478.-	12000.-	12000.-	12000.-	12000.-	12000.-	12000.-
Noorte ja infobaasi loomine ja täiendamine	eelarve	Kommunikatsioonikulud, materjal	60.-	60.-	60.-	60.-	60.-	60.-	60.-	60.-
		Maksumus kokku								
2. Strateegiline eesmärk: Noorsootöö integreerib teadmisi ja kasutab neid										
Jooksvad rahulolu-uuringud	Eelarve, projektid	Küsitlused jooksvatest kuludest, suuremad eraldi		300.-		300.-		300.-		300.-
Koostöövõrgustiku andmebaas	Eelarve, projektid	Kommunikatsioonikulude materjal	50.-	50.-	50.-	50.-	50.-	50.-	50.-	50.-
Koolituste pakkumine kogukonnale	Projektid, eelarve, omaosalus	Valla omaosalus	250.-	250.-	250.-	250.-	250.-	250.-	250.-	250.-
		Maksumus kokku	300.-	600.-	300.-	600.-	300.-	600.-	300.-	600.-
3. Strateegiline eesmärk: Noorte huvi-, vaba- ja mitteformaalne haridus on kättesaadav ning tagatud kogu vanusegrupile										
Info kogumine, haldamine	Eelarve	Kommunikatsioonikulud	100.-	120.-	120.-	150.-	150.-	150.-	150.-	150.-
Noorsootöösse lisajõudude	Eelarve,	Ringijuhtide ja								

palkamine	projektid, omaosalus	juhendajate tasustamine 2x		300.-	400.-	450.-	450.-	500.-	500.-	500.-
Noorteprojektides osalemine	Eelarve, projektid	Noortekeskuste omaosalus	200.-	300.-	400.-	500.-	500.-	500.-	600.-	600.-
		Maksumus kokku	300.-	720.-	920.-	1100.-	1100.-	1150.-	1250.-	1250.-
4. Strateegiline eesmärk: Noorsootöö kaudu kujundatakse aktiivseid kodanikke										
Noorte kaasamine ja teavitamine	Eelarve, projektid	Omaalgatuse toetamine	150.-	250.-	300.-	350.-	400.-	450.-	500.-	550.-
Noortekogu toetamine	Eelarve	Kokkusaamised, infovahetus	200.-	300.-	500.-	500.-	500.-	500.-	600.-	600.-
Omaosalus projektides	Eelarve, projektid	Noorteprojektides valla omaosaluse järjepidev tagamine	200.-	300.-	400.-	500.-	600.-	700.-	800.-	900.-
		Maksumus kokku	550.-	850.-	1200.-	1350.-	1500.-	1650.-	1900.-	2150.-
5. Strateegiline eesmärk: Noorsootöö ja noorsootöötajad on vallas tunnustatud										
Noortekeskuste töötajaskonna optimeerimine (maksumus kajastab lisanduvaid kulutusi)	Eelarve	1 nt koht Kuusallu ja 0.5 koormuslisa Kiidu ja Kolka		17800.-	17800.-	17800.-	17800.-	17800.-	17800.-	17800.-
Noorsootöötaja tunnustamise statuudi väljatöötamine	Eelarve	Tänumeened jmt.	100.-	200.-	250.-	250.-	250.-	250.-	250.-	250.-
Vald toetab nt enesetäiendamist	Eelarve	Valla osalus	200.-	300.-	300.-	500.-	500.-	500.-	500.-	500.-
Pidev noorsootöö analüüs ja noorsootöö võrgustiku käigushoidmine	Eelarve	Komm. kulud ja materjalid	50.-	100.-	150.-	200.-	200.-	250.-	250.-	250.-
		Maksumus kokku	350.-	18400.-	18500.-	18750.-	18750.-	18800.-	18800.-	18800.-

Lisa 4. Kuusalu valla noorsootöö sisehindamise kokkuvõte

NOORSOOTÕO KVALITEEDI HINDAMINE

ENESEHINDAJATE TAGASISIDE

vald/linn

Kuusalu vald

vormi täitmise kuupäev

26. oktoober 2012. a.

1. KOV konteksti kirjeldus (põhinäitajate dünaamika, koostöö teiste KOV-dega noorsootöö osutamisel jms)

Kuusalu vallas on ligikaudu 1600 noort vanuses 7 - 26 eluaastat. Valla territooriumil on kaks keskkooli (Kuusalu, Kolga) ning algkool (Vihasoo, koos lasteaiaga). 1/2 valla territooriumist moodustab looduskaitseala, mis seab piirangud ettevõtlusele. Tegutseb Kuusalu Kunstide Kool ja Kuusalu Spordikeskus. Valla territooriumil tegutsevad allasutusena Kuusalu Noortekeskused, kuhu kuuluvad Kuusalu NK, Kiiu noortetuba ja Kolga NK. Töötajate koormused on vastavalt 1; 0,5; 0,5. Koolides on olemas huvijuhid. Noored on haaratud ka paari-kolme noortega tegelevasse MTÜsse. Valla noorsootöö alusdokumendid hetkel puuduvad, on kavandamisel.

2. Sissejuhatus ja ülevaade enesehindamise protsessist

Hindamisprotsessi kaasati komisjoni liikmeina abivallavanem, noorsootöötajad ja koolide huvijuhid. Käimas on veel noorte küsitlus. Toimunud on sissejuhatav kogunemine, enesehindamisprotsess ning konsensuskoosolek. Üksikult olid tulemused erinevad, kohati kõrgemad. Kõik osapooled tunnistasid, et hindamisprotsessist on olnud kasu ning see on andnud noorsootööst laiema pildi.

3. Enesehindamisest selgunud KOV noorsootöö peamised tugevused (tooge välja 3 kõige olulisemat)

On olemas koolitatud kaader noorsootöö elluviimiseks. On olemas noortekeskused, koolid jmt. paigad, mille kaudu saab noorsootööd ellu viia. Noori ollakse valmis toetama, kui nad ilmutavad omapoolset aktiivsust.

4. Enesehindamisest selgunud KOV noorsootöö peamised arendusvajadused (tooge välja 3 kõige olulisemat)

Valla noorsootöö arengukava ja tegevusplaani on vaja välja töötada. Noorsootöö teenused jmt. peaksid olema kättesaadavad kõigile soovijaile. Noorsootöö tegijaid saaks paremini esile tõsta ja tunnustada.

5. Üldhinnang ja kokkuvõte

Kuusalu vallas on loodud esmased tingimused edukaks noorsootöö toimimiseks. Vaja on neid võimalusi ka noorte hulgas paremini teadvustada ning seda läbi järjekindla ning süsteemse ühise töö. Hindamisprotsess on loonud suurepäraseid võimalused hea ja toimiva arengukava ja tegevusplaani väljatöötamiseks ning igapäevase noorsootöö parendamiseks.

Lisa 5. Kuusalu valla välishindamisraporti kokkuvõte

NOORSOOTOÕ KVALITEEDI HINDAMINE VÄLISHINDAJATE TAGASISIDE

vald/linn	Kuusalu vald
vormi täitmise kuupäev	27.11.2012

1. Välishindamise meeskonna liikmed (nimi/asutus/amet):

Merje Mitt Haljala vallavalitsuse lastekaitsetöötaja
Helen Kereme Eesti Noorsootöö Keskus erinoorsootöö peaekspert
Argo Bachfeldt noortevaldkonna koolitaja

2. Sissejuhatus ja ülevaade välishindamise protsessist

Noorsootöö kvaliteedi hindamise protsess toimus mitmes etapis. Esiteks viisid Kuusalu valla noorsootööga seotud spetsialistid väbi enesehindamise. Seejärel tutvusid välishindajad enesehindamise tulemustega ning koostasid täiendava info saamiseks täpsustavad küsimused, mis omakorda edastati enesehindamismeeskonna juhile. 19.11 toimus Kuusalu valla välishindamine. Külastuse käigus tutvusid välishindajad Kuusalu vallas tehtava noorsootööga.

Kohtuti enesehindamismeeskonnaga ja õpilasesinduse liikmetega. Kohtumise raames saadi ka vastused täiendavatele küsimustele. Tutvuti Kuusalu keskkooliga, Kolga noorteakeskuse ja Kuusalu noorteakeskusega. Viidi läbi konsensusseminar, kus koostati esialgseid hindamise tulemusi. Esialgseid hindamistulemusi tutvustati ka enesehindamismeeskonnale.

3. Välishindamisest selgunud KOV noorsootöö peamised tugevused (tooge välja 3 kõige olulisemat)

Kuusalu vallas on olemas mitmekülgsed heal tasemel olevad võimalused noorsootöös osalemiseks. Lisaks toimib tugev, väljaarendatud struktuuri ja kõrge tasemega huviharidus. Noorsootööd teostavad professionaalsed ja motiveeritud noorsootöötajad. Vallas on kolm noorteakeskust ja on leitud võimalus luua/säilitada 2 stabiilset

noorsootöötaja ametikohta.

4. Välishindamisest selgunud KOV noorsootöö peamised arendusvajadused (tooge välja 3 kõige olulisemat)

Töötada välja noorsootöö arengukava ning tegevuskava, kus kajastuvad aastate lõikes prioriteedid, ressursid, vastutajad ja tulemuste hindamise mõõdikud. Luua hästi toimiv koostöövõrgustik valla tasandil, leida ressursse koostöövõrgustiku koordinaatori palkamiseks. Kaasata noorsootöösse ka vanemaid noori, kui 18 eluaastat. Arendada välja regulaarne süsteem noortevaldkonna laiemaks uurimiseks, sh noorte rahulolu ja vajaduste küsitluste/uuringute läbiviimine.

5. Üldhinnang ja kokkuvõte

Üldiselt hindas välishindamismeeskond Kuusalu vallas tehtava noorsootöö kvaliteeti heaks. Soovime vallale jõudu hindamistulemusena kavandatavate parendustegevuste elluviimisel ja tänase sooja vastuvõtu ning hea koostöö eest!

Enn Kirsman

Volikogu esimees